

คอลัมน์ “หอคอยส่องโลก”

ผู้จัดการรายสัปดาห์ ฉบับวันที่ 12-18 พฤษภาคม 2540

ความ ‘พ่ายแพ้’ ของพรรคกรรมกร

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

ชัยชนะชนิดถล่มทลายในการเลือกตั้งทั่วไปในสหราชอาณาจักรเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2540 ทำให้พรรคกรรมกรมีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินอีกครั้งหนึ่ง ภายหลังจากสิ้นอำนาจยาวนานถึง 18 ปี

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองยุติลง สหราชอาณาจักรมีรัฐบาลมาแล้ว 13 ชุด เป็นรัฐบาลพรรคอนุรักษนิยม 8 ชุด และพรรคกรรมกร 6 ชุด โดยที่พรรคอนุรักษนิยมครองอำนาจ 35 ปี และพรรคกรรมกร 17 ปี (ดูตารางที่ 1)

ชัยชนะของพรรคกรรมกรภายใต้การนำของนายโทนี แบลร์ (Tony Blair) ครั้งนี้มีอากถาวรได้อย่างเต็มปากเต็มคำว่าเป็นเพราะพรรคกรรมกรนำเสนอนโยบายถูกอกถูกใจประชาชนที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงมากกว่าพรรคอนุรักษนิยม ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างด้านนโยบายของพรรคการเมืองทั้งสองมีไม่มากนัก ชัยชนะของพรรคกรรมกรครั้งนี้มิได้เกิดจาก ‘คะแนนเสียงด้านบวก’ (positive vote) ที่ได้รับจากประชาชน หากแต่เป็นเพราะประชาชนให้ ‘คะแนนเสียงด้านลบ’ (negative vote) แก่พรรคอนุรักษนิยมเป็นด้านหลัก

พรรคอนุรักษนิยมครองอำนาจยาวนานเกินไป นับตั้งแต่รัฐบาลนางมาร์กาเรต แทตเชอร์ในปี 2522 มาจนถึงรัฐบาลนายจอห์น เมเจอร์ในปี 2540 คนอังกฤษรู้สึกเบื่อหน่ายรัฐบาล ยิ่งนานวันความฉ้อฉลของผู้นำพรรคอนุรักษนิยมยิ่งถูกเปิดโปงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ไม่จำเพาะแต่กรณีการมีเมียชู้หรือเรื่องชู้สาว หากยังรวมถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวงด้วย ถึงนายจอห์น เมเจอร์จะประกาศนโยบาย Back to the Basic ตอกย้ำเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม แต่เรื่องชู้สาวและการกินสินบาทคาดสินบนของ ส.ส. และรัฐมนตรีภายในพรรคยังปรากฏต่อมา

ความขัดแย้งภายในพรรคอนุรักษนิยมมีส่วนทำลายคะแนนนิยมอย่างสำคัญด้วยความขัดแย้งสำคัญเกี่ยวพันกับการผนึกสหราชอาณาจักรเข้ากับสหภาพยุโรป เพื่อพัฒนาไปสู่ ‘สหรัฐยุโรป’ (The United States of Europe) และการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพการเงินยุโรป

(European Monetary Union) โดยที่ยอมรับเงินตราสกุลเดียว (Single European Currency) ด้วย ส.ส.และผู้นำพรรคส่วนหนึ่งต่อต้านการผนึกตัวเข้ากับยุโรป ทั้งทางการเมืองและการเงิน โดยอ้างเหตุผลในเรื่องการสูญเสียอธิปไตยทางการเมืองและความเป็นอิสระในการดำเนินนโยบายการเงิน กลุ่มนี้มีชื่อเรียกว่า Eurosceptics หรือ Europhobes ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเห็นประโยชน์ของการผนึกตัวกับยุโรป จึงมีชื่อเรียกว่า Europhiles

การต่อสู้ระหว่างกลุ่ม Europhobes กับ Europhiles มีผลในการทำลายความสมานฉันท์ภายในพรรคอนุรักษนิยม แม้ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีได้เป็นรัฐมนตรีต่างคนต่างกำหนดนโยบายของตนเองเกี่ยวกับสหภาพยุโรป ทั้งนี้เป็นคาคันว่าความขัดแย้งในประเด็นนี้ไม่เพียงแต่จะทำให้มีการแย่งชิงอำนาจภายในพรรคอย่างรุนแรง หลังจากที่นายเมเจอร์ลงจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคแล้วเท่านั้น หากยังอาจทำให้พรรคแตกได้ ดูทีเดียวกับที่พรรคกรรมกรเคยแตกมาแล้วในปี 2524

ความไม่เฉียบขาดของนายเมเจอร์มีส่วนทำลายรัฐบาลของตนเองด้วย ในช่วง 2-3 ปีหลังนี้ นายเมเจอร์มักจะพุดกลับไปกลับมา การพุดจาไม่อยู่กับร่องกับรอยสะท้อนให้เห็นการขาดความเป็นผู้นำ นักวิเคราะห์การเมืองบางคนชี้ให้เห็นว่า นายเมเจอร์ไม่เฉียบขาดพอที่จะกำจัดเสี้ยนหนามของตนภายในพรรค ต่างกับนางแตรเซอร์ที่ไม่ยอมปล่อยให้เสี้ยนหนามกวนใจด้วยเหตุดังนี้ นายเมเจอร์จึงมีปัญหาทั้งในการนำพรรคและในการนำรัฐบาล

แม้ว่าแนวทางเศรษฐกิจเสรีนิยมที่รัฐบาลพรรคอนุรักษนิยมยึดถือมาตั้งแต่ปี 2522 จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงแก่ระบบเศรษฐกิจสหราชอาณาจักร แต่ความไม่พอใจในนโยบายดังกล่าวนี้กำลังสะสมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นโยบายการถ่ายโอนการผลิตไปสู่ภาคเอกชน (Privatization) แม้จะช่วยลดภาระทางการคลังของรัฐบาล แต่ก็เพิ่มความรำววยแก่นายทุนจำนวนน้อย ในประการสำคัญ การถ่ายโอนบริการสาธารณูปโภคไปให้เอกชนเป็นผู้ผลิตสร้างความไม่พอใจแก่ประชาชนจำนวนมาก เพราะต้องเสียค่าบริการแพงขึ้น แต่คุณภาพบริการเลวลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีของน้ำประปาและแก๊ส

การตัดทอนงบประมาณด้านสังคม (social expenditure) มีส่วนทำลายคະแนนนิยมที่มีต่อพรรคอนุรักษนิยมด้วย เพราะกระทบต่อบริการสาธารณสุขและบริการการศึกษา คุณภาพของบริการสุขภาพแห่งชาติ (National Health Service) นับวันมีแต่จะเลวลง มหาวิทยาลัยถูกกดดันให้ผลิตบริการการศึกษาเพื่อขาย การวิจัยและการพัฒนา (Research and Development) ไม่รุดหน้าเท่าที่ควร เนื่องจากรัฐบาลตัดทอนงบประมาณ อาจารย์มหาวิทยาลัยจำนวนไม่น้อยอพยพไปทำงานต่างประเทศ

ความผิดพลาดในการบริหารทำให้พรรคอนุรักษนิยมสูญเสียคะแนนนิยมไปเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการแก้ปัญหาโรควัวบ้า (Mad Cow Disease) และการล่มสลายของตลาดอสังหาริมทรัพย์ รวมตลอดจนการละเมิดสัญญาประชาคมที่ว่า จะไม่มีการเก็บภาษีเพิ่มขึ้น

นับตั้งแต่ปี 2522 เป็นต้นมา เมื่อสหราชอาณาจักรเดินแนวทางเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ของครัวเรือนเลวร้ายลง ความจำเป็นในการรัดเข็มขัดทางการคลังเพื่อเป้าหมายเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมีส่วนซ้ำเติมปัญหานี้ ในเมืองบประมาณที่ถูกตัดทอนเป็นงบประมาณด้านสังคม รัฐบาลพรรคอนุรักษนิยมจึงถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นรัฐบาลที่มิได้เห็นแก่ความเป็นมนุษย์ หรือ Conservatism Without Human Face

แม้ว่าชัยชนะของพรรคกรรมกรเกิดจากการที่ประชาชนให้ 'คะแนนเสียงด้านลบ' แก่พรรคอนุรักษนิยม แต่พรรคกรรมกรก็มีการปรับเปลี่ยนเพื่อแสวงหา 'คะแนนเสียงด้านบวก' ด้วย เมื่อนายโทนี แบลร์ ยึดเก้าอี้หัวหน้าพรรคได้ในปี 2537 พรรคกรรมกรก็ชูคำขวัญ New Labour นายแบลร์พยายามปรับนโยบายของพรรคไปสู่แนวทางเสรีนิยม อีกทั้งมีการแก้ไขกฎข้อบังคับของพรรคเพื่อมิให้รัฐบาลพรรคกรรมกรต้องดำเนินนโยบายยึดอุตสาหกรรมสำคัญมาเป็นของรัฐ (Nationalization) อีกด้วย การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้พรรคกรรมกรมิใช่พรรคของผู้ใช้แรงงานอีกต่อไป หากแต่เปลี่ยนโฉมไปเป็นพรรคของชนชั้นกลาง ด้วยเหตุดังนี้ ความขัดแย้งเกี่ยวกับจุดยืนและปรัชญาพื้นฐานของพรรคอาจเป็นปัญหาสำคัญของรัฐบาลนายโทนี แบลร์ในอนาคต

ชัยชนะในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2540 เป็นชัยชนะของลัทธิเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ และเป็นชัยชนะของ Median Voter Theorem หากแต่เป็นความพ่ายแพ้ของฝ่ายซ้าย และความ 'พ่ายแพ้' ของพรรคกรรมกร ซึ่งบัดนี้ไม่มีจิตวิญญาณดั้งเดิมหลงเหลืออยู่

ตารางที่ 1

รัฐบาลและนายกรัฐมนตรีอังกฤษหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

2488-2540

ปี	รัฐบาล	นายกรัฐมนตรี
2488-2494	Labour	Clement Attlee
2494-2498	Conservative	Winston Churchill
2498-2502	Conservative	Anthony Eden (2498-2500) Harold Macmillan (2500-2502)
2502-2507	Conservative	Harold Macmillan (2506-2507) Alec Douglas-Home (2506-2507)
2507-2509	Labour	Harold Wilson
2509-2513	Labour	Harold Wilson
2513-2517	Conservative	Edward Heath
2517 (ก.พ.)	Labour	Harold Wilson
2517 (ต.ค.)	Labour	Harold Wilson
2517-2522	Labour	Harold Wilson (2517-2519) James Callaghan (2519-2522)
2522-2526	Conservative	Margaret Thatcher
2526-2530	Conservative	Margaret Thatcher
2530-2535	Conservative	Margaret Thatcher (2530-2533) John Major (2533-2535)
2535-2540	Conservative	John Major